

Nejlevnější licence textového procesoru Word (spolu s tabulkovým kalkulátorem Excel a prezentačním programem PowerPoint jako součástí kancelářského balíku Microsoft Office 2007) stojí studenty 1 300 Kč, pro profesionální využití stojí nejméně 9 500 Kč, přičemž samotný Word 2007 stojí 6 900 Kč. Nelegální instalace, kterou značná část obyvatel i studentů doma používá, nechci doporučovat. Proto se chci zmínit o alternativách, které jsou minimálně pro školní účely a domácí využití zdarma.

Před započítáním zpracování textu na počítači by měla být volba mezi textovými editory a procesory, tedy mezi zápisem textu a jeho obsahovými úpravami a mezi jeho grafickou úpravou.

Textový editor

Textový editor je program umožňující tvořit a/nebo upravovat prostý text bez formátování. Jeho největší předností je, že soubor zabere výrazně méně paměti. Operační systém Windows nabízí textový editor Notepad, v české verzi nazvaný Poznámkový blok. Jiným vhodným textovým editorem je EditPad Classic (stažitelný přes stránky www.editpadclassic.com), v němž je možné mít otevřeno více souborů a přecházet mezi nimi.

Textový procesor

Textový procesor je program, který umí zpracovávat text podle požadavků uživatele na vzhled dokumentu, dokáže formátovat styly, odstavce, umožňuje vkládat objekty (tabulky, obrázky, grafy, vývojové diagramy, zvuky, apod.). Většina uživatelů od něj vyžaduje vlastnost WYSIWYG (anglický akronym What You See Is What You Get, který znamená „co na obrazovce, to v tisku“).

Kromě již zmíněného programu Word, součástí balíku Microsoft Office, existuje „konkurenční balík“ OpenOffice.org (www.openoffice.cz, nejrozšířenější kancelářský balík s instalacemi pro většinu operačních systémů) s textovým procesorem Writer nebo textový procesor AbiWord (www.abisource.com, existují jeho verze pro Windows a Linux). Pouze pro operační systém Linux existují kancelářské balíky KOffice a GNOME Office.

Formáty textových souborů

Abychom si mohli textové soubory vyměňovat a předávat elektronickou poštou či na nosičích dat, musíme najít nějakou společnou řeč – formát textových souborů. Pro studenty/ky i pro učitele/ky by nemělo být problémem (i když občas je) zorientovat se v nejpoužívanějších formátech, umět

převádět mezi nimi a vědět, který formát se hodí pro kterou příležitost.

Nejjednodušším formátem je TXT, v němž je text neformátovaný. Je výchozím formátem pro textové editory, umí jej ale i všechny textové procesory.

Druhým užitečným formátem je RTF (zkratka znamená Rich Text Format), který vzešel z dílny Microsoft v roce 1987 a umožňuje přenos souborů mezi různými textovými procesory fungujícími i v různých operačních systémech. Přestože není standardem, umí jej číst i vytvořit snad všechny textové procesory.

Dlouhou dobu nebyl žádný formát mezinárodně uznaným standardem pro dokumenty vytvořené kancelářskými balíky. Až tvůrci OpenOffice.org navrhli formát ODF (Open Document File), který byl v květnu 2006 uznán mezinárodním standardem pod značkou ISO/IEC 26300. Zahrnuje v sobě formát textových souborů (ODT – Open Document Text), tabulkových souborů (ODS – Open Document Spreadsheet), prezentací (ODP – Open Document Presentation) a další formáty včetně šablon.

Microsoft se cítil zaskočen, protože dlouhou dobu byl jeho formát DOC nejrozšířenějším, a tedy nepsaným standardem. Zároveň Microsoft nikomu nebyl ochoten poskytnout technické údaje, a proto jiné textové procesory některá nastavení nezvládaly. Namísto převzetí formátu ODF navrhl Microsoft svůj formát OpenXML. Pod hrozbou jeho nepřijetí poskytl všechny technické údaje ke starším formátům DOC. Od dubna 2008 je i formát OpenXML (výchozí formát Office 2007 s příponami DOCX, XLSX, PPTX atd.) mezinárodním standardem ISO/IEC 29500.

Převody mezi formáty OpenXML a ODF

Microsoft Office a OpenOffice.org v posledních verzích umožňují soubory obou formátů otevírat. Otevírat i ukládat ve formátu OpenXML i ODF umožňuje třetí textový procesor AbiWord. Chcete-li pracovat s novým formátem OpenXML ve starší verzi Office 2003, musíte doinstalovat FileFormatConverters.exe, dostupný ze stránek office.microsoft.com. Pro otevření nebo ukládání souboru ve formátu ODF lze stáhnout a nainstalovat rozšíření odp-1.2-bin-windows-en-US.exe ze stránek www.sun.com/software/star/odf_plugin/. Toto rozšíření funguje i pro Office 2007.

Václav Votruba
OA Hovorčovická, Praha